

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εμβρόντητη παρακολούθησε η κοινή γνώμη την έναρξη του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η 24η Φεβρουαρίου 2022 καταχωρήθηκε ως μία «μαύρη ημέρα», ως ορόσημο για την ριζική, αναπόφευκτη και οριστική αλλαγή του κόσμου, έτσι όπως αυτός είχε διαμορφωθεί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Οι κοινωνίες και οι ηγεσίες των δυτικών χωρών αιφνιδιάστηκαν, θεώρησαν πως ζουν ένα κακό όνειρο, έναν εφιάλτη, τον οποίο θα ξεχάσουν μόλις το πρώτο φως της ημέρας, θα διαλύσει τα φαντάσματα του παρελθόντος.

Η αντίδραση αυτή ήταν, εν πολλοίς, δικαιολογημένη. Αφενός, μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού συστήματος και τη διάλυση της ΕΣΣΔ πίστεψαν πως η Ρωσία έπαψε να αποτελεί κίνδυνο για τη Δύση και, αφετέρου, πολλοί έτρεφαν την αυταπάτη πως η αχανής αυτή ευρασιανική χώρα είναι έτσι όπως την περιγράφουν οι σπουδαίοι λογοτέχνες της. Αδυνατούσαν να δουν αυτό που ένας σύγχρονος ιδεολόγος του Κρεμλίνου, ο Βλαντισλάβ Σουρκόβ, αποκάλεσε «βαθύ ρωσικό λαό».

Λίγοι ήταν εκείνοι οι οποίοι κατά την προηγούμενη τριακονταετία είχαν διαγνώσει την διεύρυνση της επιρροής της Ευρασιανής σκέψης στους ηγετικούς κύκλους της Ρωσίας, αλλά και των ρεβανσιστικών διαθέσεων της.

Ο πόλεμος ήρθε για να διαλύσει τις αυταπάτες και να παρουσιάσει την πραγματική εικόνα των φιλοδοξιών και των επιδιώξεων της Ρωσίας στον 21ο αιώνα.

Είναι η εικόνα αυτή που βλέπουμε η πραγματική Ρωσία ή μήπως υπάρχει και μία άλλη, η οποία επιδιώκει τη συνεννόηση και τη συνύπαρξη με τη Δύση και την υπόλοιπη ανθρωπότητα, μακριά από την αυτοκρατορική φενάκη; Είναι ένα ερώτημα που βρίσκεται στο μυαλό και στη σκέψη πολλών. Η απάντηση είναι θετική, με την επισήμανση πως οι κύκλοι αυτοί ήταν και παραμένουν μειοψηφικοί τόσο στους κόλπους της ρωσικής ηγεσίας όσο και στην ρωσική κοινωνία.

Ωστόσο, αξίζει τον κόπο να τους γνωρίσει κανείς, να δει πώς σκέφτονται, πώς αντιμετωπίζουν τη θέση και το ρόλο στη ζωή της ανθρωπότητας. Παράλληλα, είναι ίσως κατάλληλη η ευκαιρία για μία ρεαλιστική προσέγγιση της ρωσικής πραγματικότητας, των αντιφάσεων και αντιθέσεων της, των επιδιώξεων και των διαψεύσεων της, του τρόπου με τον οποίο οι ίδιοι οι Ρώσοι βλέπουν τα πράγματα.

Αυτό ακριβώς ήταν το κίνητρο για το βιβλίο που κρατάει τώρα ο αναγνώστης στα χέρια του.

Αποτέλεσμα πολλών ταξιδιών στην ρωσική πρωτεύουσα και ενδοχώρα, το βιβλίο αυτό περιέχει συνεντεύξεις εκπροσώπων διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων, ομάδων και ρευμάτων.

Η αιτία για κάθε μία από αυτές ήταν διαφορετική, αλλά ο στόχος ένας: να ακουστεί η φωνή εκείνων οι οποίοι για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, είχαν κάτι να πουν στον δυτικό αναγνώστη που ενδιαφέρεται ειλικρινά για την κατανόηση του Άλλου.

Διατύπωσα τις ερωτήσεις με ευγένεια, μα και επιμονή, θέλοντας να διακριβώσω τις σκέψεις και απόψεις των συνομιλητών μου. Κανείς δεν αρνήθηκε να απαντήσει σε κάποια, πράγμα που φανερώνει γενναιότητα και θάρρος στην εποχή μας.

Το κριτήριο επιλογής δεν ήταν άλλο από την αντιπροσωπευτικότητα των προσώπων, αλλά και την επιρροή που ασκούν στη σημερινή πολιτική, οικονομική και πνευματική ζωή της Ρωσίας.

Οι απαντήσεις, αν και προέρχονται από ανθρώπους διαφορετικών κοινωνικών τάξεων και διαδρομών στη ζωή, διακρίνονται για την ευθυβολία και την ευστοχία τους, αλλά και για την «λοξή ματιά» σε πράγματα που η επίσημη προπαγάνδα της χώρας τους, τα παρουσιάζει διαστρεβλωμένα.

Οι συνομιλητές μου ανήκουν σε διαφορετικές γενιές, ανάμεσά τους οι τελευταίοι του κινήματος των αντιφρονούντων, άνθρωποι που γνώρισαν την σκληρότητα του κομμουνιστικού καθεστώτος, σημερινά στελέχη ιδρυμάτων και οργανώσεων που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και αντιμετωπίζουν απηνείς διώξεις, συγγραφείς, ποιητές, δημοσιογράφοι, καθηγητές πανεπιστημίων, σκηνοθέτες.

Για μένα προσωπικά, κάθε συνέντευξη ήταν σαν κάποιος να μου άνοιγε την πόρτα ενός κλειστού δωματίου, μέσα στο οποίο ανακάλυψα κρυμμένες σελίδες και πτυχές της ιστορίας αυτής της χώρας κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα και των πρώτων δύο δεκαετιών του 21ου.

Στις σελίδες που ακολουθούν, ο αναγνώστης θα διαβάσει γνώμες και απόψεις πολλών και διαφορετικών ανθρώπων. Πολλές από αυτές είναι αντιτιθέμενες μεταξύ τους, αυτό, ωστόσο, αυξάνει την αξία τους, γιατί μέσα από τη διαφορετικότητα, γίνεται δυνατή η ανάδυση μίας άλλης, ίσως πιο πραγματικής, εικόνας της ρωσικής κοινωνίας στις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα. Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: είναι άνθρωποι καλής θέλησης και ειλικρινούς προσπάθειας συνομιλίας, κατανόησης και αλληλοσεβασμού.

Οι φωνές που ακούγονται σε αυτό το βιβλίο είναι φωνές αγωνίας, είναι φωνές που περιέχουν το αιώνιο και αναλλοίωτο αίτημα της ρωσικής κοινωνίας για ελευθερία. Είναι φωνές ανθρώπων που βίωσαν όλες, σχεδόν, τις μεγάλες αλλαγές στην πατρίδα τους, είχαν ελπίδες που διαψεύστηκαν οικτρά από τις εξελίξεις, μα συνεχίζουν να δίνουν τον αγώνα τον καλό για ένα καλύτερο αύριο.

Πιθανόν, ορισμένες απόψεις να φανούν παράξενες στον μη εξοικειωμένο αναγνώστη, θα έχει, όμως, την ευκαιρία να προβληματιστεί και, ίσως, να θελήσει να εμβαθύνει περισσότερο αναζητώντας πληροφορίες και γνώση στην πλούσια βιβλιογραφία που υπάρχει πια στη γλώσσα μας.

Ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, κάποτε θα τελειώσει. Με ήττα της Ρωσίας, αυτό είναι προδιαγεγραμμένο. Τότε, όμως, θα χρειαστεί να συνομιλήσουμε ξανά με τους πολίτες της, να βρούμε κοινούς τόπους συνεννόησης, συνύπαρξης και αλληλοκατανόησης. Ίσως, στις σελίδες που ακολουθούν, οι δυτικοί αναγνώστες αποκτήσουν εκείνα τα εργαλεία για έναν ουσιαστικό διάλογο των δύο πλευρών.

Με την ελπίδα ότι θα αποτελέσει αφορμή γόνιμου προβληματισμού, αντιρρήσεων και γιατί όχι, αντιθέσεων, το βιβλίο αυτό παραδίδεται στα χέρια του αναγνώστη, με την ευχή να διαβαστεί με καλοσύνη.

Δημήτρης Β. Τριανταφυλλίδης
Ερέτρια - Χειμώνας 2022